

ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ІНТЕРНЕТ-МЕДІА

(аналітичний огляд зарубіжної преси про події в Україні за 1–31 березня 2024 року)

Опубліковано: Мищак І. М. Війна росії проти України: аналіз інтернет-медіа (аналітичний огляд зарубіжної преси про події в Україні за 1–31 березня 2024 року) // Україна у відгуках зарубіжної преси. 2024. Вип. 3 (181). С. 6–23.

В огляді публікацій інтернет-медіа за березень 2024 року було проаналізовано 36 інтернет-версій медіаресурсів 18 країн світу. Найбільшу активність у висвітленні української тематики проявили інтернет-видання Франції (15 %), Угорщини (11 %), Великої Британії та Іспанії (по 9 %), Польщі, Німеччини Латвії (по 5 %), Японії, США, Литви, Італії, Словаччини, Естонії, Швеції та Чехії (по 4 %), Бельгії та Нідерландів (по 3 %) (*див. діаграму 1*).

Лідерами серед зарубіжних медіа за кількістю та часткою публікацій на українську тематику стали: французькі видання – газета «Le Monde» (8,72 %) та журнал «L’Obs» (6,71 %), британська газета «The Guardian» (6,49 %), іспанська «ABC» (5,82 %), угорські «Nepszava» (5,59 %) та «Portfolio» (5,37 %), польська «Rzeczpospolita» (3,80 %), американська «New York Post» (3,58 %), британська «The Independent» та німецька «Frankfurter Allgemeine» (по 2,91 %) (*див. діаграми 2, 3*).

Французька газета «Le Monde» та журнал «L’Obs» посідають перше місце серед зарубіжних національних видань за висвітленням «українського питання». Французькі оглядачі активно обговорюють додаткові можливості підтримки України й надання допомоги нашій державі на тлі зростання російської загрози. Журналіст «Le Monde» Ф. Жаке зазначає, що Європейський Союз розглядає можливість використання доходів, отриманих від заморожених російських активів у Брюсселі, для фінансування військової допомоги Україні. За словами Ф. Жаке, відсотки, отримані з цих коштів у 2023 році, склали 4,4 млрд євро, і деякі країни-члени ЄС вже пропонують використати частину цієї суми безпосередньо для постачання зброї в Україну. В іншій статті Ф. Жаке та В. Малінгр висвітлюють обговорення країнами-членами Європейського Союзу можливості взяти спільний кредит для забезпечення України озброєнням. Оглядачі роблять висновок про те, що перспектива ескалації конфлікту підштовхує держави ЄС до розгляду різних рішень, включаючи можливість спільного боргу для фінансування військово-промислового комплексу та поставок зброї в Україну. У французьких виданнях відзначається радикалізація заяв президента Франції Е. Макрона щодо росії, його заклик допомагати Україні зброєю і використовувати заморожені російські кошти для відбудови нашої держави. О. де Хооп Схеффер в колонці «Le Monde» аналізує слова президента Франції Е. Макрона про необхідність перемогти Росію для забезпечення безпеки та стабільності в Європі. Вона підкреслює, що ці тези підтверджують реальність: політичне вирішення конфлікту в Україні буде можливе лише тоді, коли Україна матиме військову перевагу. Авторка також критикує реакцію США та окремих європейських країн, які протягом двох років виступають проти будь-якої військової присутності в Україні. У статті для журналу «L’Obs» Т. Віллар розглядає спір щодо реальної участі Франції у військовій підтримці України, особливо після заяви президента Франції Е. Макрона про можливе втручання в конфлікт на боці України. Автор зауважує, що Франція поступово збільшує свою допомогу Україні, зокрема почала надавати значну фінансову підтримку, що ставить під сумнів раніше

оприлюднені рейтинги підтримки з боку інших держав, особливо від Kiel Institute. Підтримка України також розглядається французькими оглядачами крізь призму політичної ситуації у самій Франції. Так, на шпальтах «Le Monde» Р. Д'Анджело аналізує стратегію президента Франції у боротьбі з партією націоналістичного спрямування, на чолі якої стоїть М. Ле Пен. Е. Макрон та його прихильники активно критикують М. Ле Пен за зв'язки з російською владою та забезпечують підтримку Україні в контексті геополітичних викликів. В іншій статті видання на цю тематику Ф. Фрессо аналізує стратегію Е. Макрона на червневих європейських виборах, висвітлюючи війну в Україні як центральне питання кампанії. Вона підкреслює, що Е. Макрон намагається стримати зростання Національного об'єднання, зробивши цю кризу центром своєї політичної комунікації. Авторка також вказує на протилежну реакцію на заяву Е. Макрона про можливість введення західних військ в Україну, додаючи, що більшість французів вважає його неправим. Нарешті, на переконання Ф. Фрессо, це підкреслює чіткий політичний поділ між партіями у Франції, зокрема La France insoumise та Національним об'єднанням. З іншого боку, заява Е. Макрона про можливість введення військ в Україну розглядається як спроба підготувати ґрунт для такої дискусії й натиснути на союзників, які зменшують допомогу нашій державі. Разом із тим оглядачі визнають, що заява Е. Макрона про можливість введення іноземного військового контингенту в Україну викликала занепоєння в ряді держав-членів НАТО, а США та Німеччина відкинули цей підхід, щоб уникнути ескалації з росією. У статті для «Le Monde» політолог С. Мейстер розглядає різницю у підходах Німеччини та Франції до війни в Україні. Він вказує на внутрішньополітичні проблеми О. Шольца та Е. Макрона, але зауважує, що головним аспектом є їхня самосвідомість та відносини з США. С. Мейстер підкреслює, що конфлікт між Францією та Німеччиною породжує кризу довіри та лідерства в Європі, хоча обидві країни мають спільні інтереси у підтримці України. «Le Monde» переводить питання введення французьких військ в Україну у суто практичну площину та розглядає питання готовності французької армії до війни. Журналіст Ж.-Д. Мерше докладно аналізує різні аспекти оборони Франції та Європи. Він вказує на недоліки у військовій сфері, зокрема у виробництві зброї та довгостроковому залученні. Автор застерігає, що Франція може утримувати лише 80 кілометрів фронту, що недостатньо для довготривалого конфлікту високої інтенсивності, як в Україні. Французькі видання багато пишуть про удари росіян по цивільних об'єктах в Україні. Так, Е. Гріншпан інформує читачів «Le Monde» про подвійний російський удар по Одесі, який спричинив щонайменше 20 загиблих і 73 поранених, що стало найбільшим нападом на цивільне населення міста з моменту вторгнення в лютому 2022 року. Автор підкреслює, що росія випустила дві балістичні ракети в те саме місце з різницею в 15 хвилин, навмисне цілячи в рятувальників, які реагували після першого удару. Зазначається, що ця тактика вже використовувалася росіянами в Сирії.

Угорські газети «Nepszava» та «Portfolio» посідають друге місце серед національних медіа за висвітленням подій в Україні. Угорські оглядачі та експерти по-різному ставляться до трактування причин і перебігу російсько-української війни, а також можливостей її врегулювання шляхом переговорів. На сторінках газети «Nepszava» Л. Ленг'ел пише, що лідери Європи усвідомили необхідність протистояти не лише росії путіна, а й Америці Трампа в українській війні, яка вирішує питання існування чи неіснування Європи. Він розглядає зусилля Європи щодо реформування інституцій, запобігання міграційній кризі та спільного розвитку, зокрема в оборонній галузі. Автор стверджує, що орбанівська Угорщина не вписується в ці процеси та розглядається як ворожа, на відміну від Італії Мелоні, яку залучають до європейської

солідарності. Загалом, за його словами, хоча Трамп та путін є найбільшими загрозами для світу, Європа залишається стримуючим фактором, а орбанівська Угорщина є проблемою, тоді як Європа – її вирішенням. На противагу цьому публіцист Т. Бек вважає, що Єврокомісія та її голова У. фон дер Ляєн не вжили належних заходів проти поширення російської пропаганди урядами Угорщини та Словаччини. За словами Т. Бека, пасивність Єврокомісії сприяла зміцненню режиму В. Орбана, одночасно підтримуючи зусилля путіна щодо вторгнення в Україну. Т. Бек вважає, що У. фон дер Ляєн не навчилася на помилках минулого й залишається поблажливою до В. Орбана. Публіцист наголошує на відповідальності демократів у Європарламенті під час вибору нового президента Єврокомісії. Така відповідальність і зміна лідера Єврокомісії мають не допустити, щоб В. Орбан був правий щодо здібностей лідерів ЄС. За інформацією «Portfolio», Угорщина та Словаччина уклали таємну угоду про порятунок російських олігархів, які перебувають під санкціями Євросоюзу. Згідно з угодою, Словаччина підтримала Угорщину в скасуванні санкцій проти А. Усманова та інших російських олігархів, а натомість попросила допомоги у виключенні зі списку санкцій словацько-російського бізнесмена Й. Гамбалека. Р. Фріш у статті для «Nepszava» аналізує «мирний план» колишнього президента росії медведева щодо завершення війни в Україні. План передбачає повну капітуляцію української армії, «денацифікацію української держави», ліквідацію України як визнаної міжнародної юридичної особи та її приєднання до росії після псевдовиборів перехідного парламенту. Автор вказує, що такий план неприйнятний не лише через поточну військову ситуацію, а й через грубе порушення міжнародних норм, що провокуватиме подібні дії у світі. Оглядач А. Кісс детально аналізує роль путіна та росії в російсько-українській війні. Автор підтверджує, що за останні два роки Україна зберегла свою державність і зміцнила армію, яка нині є однією з найсильніших у Європі. У статті зазначається, що росія напала на Україну, порушивши попередні міжнародні угоди, а також те, що економічна ситуація в росії погіршується. Тим не менш, путін знову намагається відновити свій імперський образ в очах громадськості. Автор статті наголошує, що Україна потребує підтримки з боку міжнародної спільноти, адже провал може мати серйозні наслідки для всього світу. Доктор Д. Татар критикує виступ прем'єр-міністра В. Орбана в Торгово-промисловій палаті, де той спробував спрощено представити світ у чорно-білих тонах. Автор заперечує твердження В. Орбана про прискорене «перекроювання» світової політичної карти та протистояння Сходу і Заходу на прикладі російсько-української війни. Насправді мультиполяризація світу, зазначає дописувач, – давній процес, а не прискорений. Захід не «втягнувся» у війну, а відстоює норми міжнародного права. Протилежну позицію займає міністр закордонних справ і зовнішньої торгівлі Угорщини П. Сіярто, який заявив, що час працює на росію проти України. Він вважає, що чим довше триватиме війна, тим більше людей загине і тим гірше буде для України. П. Сіярто називає заспокійливим те, що кілька західних політиків заявили, що вони не надсилатимуть сухопутні війська в Україну. В іншій заяві, яку наводить «Nepszava», П. Сіярто розкритикував провал стратегії ЄС щодо України, а також заяви деяких європейських лідерів про можливість введення європейських військ в Україну. Останнє він назвав «надзвичайно небезпечним і страшним», нагадавши про прийняте раніше рішення НАТО уникати прямої конфронтації з росією. П. Сіярто висловив сподівання, що члени НАТО не надсилатимуть війська в Україну, оскільки це «може підпалити весь континент». Стаття Д. Гусака в газеті «Portfolio» розповідає про зіткнення російських та українських військ на території нейтральної країни, що стало наслідком розширення військового конфлікту за межі України та росії. Ця країна, Судан, стала новим фронтом української оборонної війни, що сталася завдяки закритому військовому

співробітництву між країнами. Автор констатує, що українські спецпідрозділи допомогли в евакуації суданського лідера з обложеного міста, а також здійснили успішні операції проти ворожих сил, сприяючи ослабленню російських впливів у регіоні. «Nerszava» коментує лист уряду В. Орбана до країн-членів ЄС, у якому прем'єр-міністр Угорщини пояснив свої вимоги до України, зокрема «повернути права угорської меншини до рівня 2015 року». Згідно з листом, уряд Угорщини просить вільного використання угорської мови й розширення національного та місцевого політичного представництва з українського боку. У документі державам-членам ЄС нагадують, що захист національних меншин є важливим елементом переговорів України про вступ до ЄС. Також угорські урядовці хочуть забезпечити представництво угорської громади в українському парламенті.

Британські газети «The Guardian» та «The Independent» вміщують ряд матеріалів про стратегічні перспективи завершення війни в Україні і її вплив на світову геополітику. Як зазначає оглядач газети «The Guardian» С. Тісдал, перспектива поразки України у війні викликає тривогу, бо в разі перемоги путін може спробувати захопити всю країну – або нав'язати врегулювання та маріонетковий режим. На думку оглядача, міжнародне лідерство США і НАТО також могло б зазнати непоправних втрат. Це особливо актуально, якщо відмова Вашингтона від військової допомоги, як це відбувається зараз, сприятиме поразці України. С. Тісдал вважає, що єдиний надійний спосіб назавжди покласти край цій війні на справедливих умовах – це усунути від влади будь-якими законними способами путіна. Британські оглядачі пишуть про ряд успішних ударів українських сил по нафтопереробних заводах росії. Так, журналіст «The Independent» Г. Фолконбрідж відзначає, що 13 березня 2024 року щонайменше у чотирьох містах росії пролунали вибухи. СБУ атакувала безпілотниками найбільші нафтопереробні заводи рф. Йдеться про НПЗ у Рязані, Нижньогородській і Ленінградській областях. Ці заводи входять до п'ятірки найбільших нафтопереробних заводів у росії. Головною метою такої спецоперації названо виведення з ладу об'єктів нафтової промисловості, а також призупинення експорту нафти за кордон. З іншого боку британці констатують посилення спроб росії зруйнувати критичну інфраструктуру України. Так, кореспондент «The Guardian» з питань росії П. Зауер повідомляє, що понад мільйон українців залишився без електрики після того, як росія завдала однієї з найбільших на сьогодні ракетних атак і атак безпілотників по енергетичній інфраструктурі України. Удари сталися на тлі обурення в Україні повідомленням «Financial Times» про те, що Вашингтон закликав Київ припинити удари дронів по російській енергетичній інфраструктурі, побоюючись зростання світових цін на нафту. В іншій статті кореспондент «The Guardian» С. Джонс зазначає, що росія масованими ударами по українській енергетиці завдає значних збитків у кількох регіонах. Оглядач наголошує, що Зміївську ТЕЦ, одну з найбільших у Харківській області, було повністю зруйновано внаслідок російського обстрілу. Крім того, репортер «The Independent» Т. Уотлінг пише, що росіяни обстрілюють українські міста у прифронтових зонах керованими авіабомбами, які мають більш руйнівну силу. Так окупанти «стирають» цілі міста. Редактор газети «The Guardian» з питань оборони та безпеки Д. Саббах акцентував увагу на застереженні «Greenpeace» про можливість запуску реакторів Запорізької АЕС, яка вже два роки як окупована рф. Попередження пролунало наступного дня після того, як Р. Гроссі, голова Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ), зустрівся з президентом росії путіним, щоб обговорити ядерну безпеку та АЕС. Ш. Берні також акцентував увагу на тому, що попри порушення базових норм ядерної безпеки, МАГАТЕ досі не засудила росатом за те, що вони є співучасниками злочину. Британські журналісти пишуть про численні порушення прав людини росіянами на тимчасово

окупованих територіях України. Як засвідчило розслідування «The Guardian», російська влада з перших днів окупації застосовувала погрози та насильство. У період від липня 2022 року до травня 2023 року російська окупаційна влада в Запорізькій області проводила офіційну політику депортації жителів, які займалися дискредитацією органів російської влади. Крім депортацій, російська влада викрала тисячі місцевих українців, яких вважала небезпечно проукраїнськими.

Іспанські газети «ABC» та «El Mundo» продовжують активно висвітлювати тематику підтримки України. Передусім ідеться про дипломатичну підтримку на найвищому рівні. «El Mundo» інформує своїх читачів про телефонну розмову прем'єр-міністра Іспанії П. Санчеса з Президентом України В. Зеленським, у якій він зобов'язався надати «нові можливості», щоб допомогти Україні захистити себе від російської агресії. У своєму посланні П. Санчес наголосив, що Іспанія та Україна працюють разом для справедливого та тривалого миру, який поважає основні принципи Статуту ООН. Також Іспанія підтримує майбутній саміт миру, який повинен мати широку міжнародну підтримку. Президент України своєю чергою подякував Іспанії за допомогу. Іспанські журналісти присвячують ряд репортажів з українських міст, які регулярно піддаються російським ракетним обстрілам. Особливо відзначено цинічний удар по Одесі, коли росіяни повторно вдарили по місту під час рятувальної операції і вбили цивільних мешканців та рятувальників. У матеріалі «ABC» йдеться про те, що майже 250 тис. будівель пошкоджено або зруйновано в Україні, а її жителі потребують невідкладної допомоги. Наразі волонтери проводять аварійні ремонти, неурядові організації пропонують тимчасове житло сім'ям, що втратили житло, а держава сприяє широкомасштабним програмам компенсації. Кореспондентка «ABC» Р. Санчес привертає увагу до зростання використання штучного інтелекту і високих технологій на полі бою в Україні. Вона наголошує, що дрони українських розробників здійснюють автономні атаки проти російських військ без допомоги людини-оператора. Україна розгорнула турецькі безпілотники Bayraktar TB2 і квадрокоптери Saker Scout, які здатні ідентифікувати й атакувати до 64 типів цілей самостійно. Програмне забезпечення Saker зі штучним інтелектом інтегровано з українською розвідувальною системою Delta, яка об'єднує дані з дронів, супутників та інших джерел для комплексного картографування. Таким чином, підсумовує авторка, Україна є випробувальною лабораторією для великого світового ринку зброї. Іспанські видання пишуть про відновлення бізнесу в Україні, який було припинено після початку повномасштабного російського вторгнення. За інформацією «El Mundo», Inditex повертається в Україну з планом поступового відновлення своїх магазинів і онлайн-продажів із 1 квітня, що буде змінюватися залежно від ринкових обставин. Таким чином, група, заснована А. Ортегою, знову відкриє близько 20 магазинів своїх семи брендів (три від Zara) у Київській області, і планує наступне відкриття магазинів у Львові. Беручи до уваги поточні обставини, група може відкрити близько 50 магазинів із 80, які вона має в країні, у найближчі місяці.

Аналіз співвідношення сфер огляду української проблематики у зарубіжних інтернет-виданнях упродовж березня 2024 року засвідчив, що оглядачами більш активно оцінювалися роль і місце нашої держави у світовій політиці (77 %). Безпосередньо російському вторгненню в Україну в оглядах зарубіжних медіа приділено помітно менше уваги (23 %) (див. діаграми 4, 5).

Російське вторгнення в Україну в зарубіжних інтернет-медіа за структурою висвітлених питань виглядає так: соціально-культурне життя українського суспільства – 12 %, прогнози та коментарі щодо ситуації на фронті – 11 %, військові дії Збройних Сил України, територіальної оборони, українських партизанів на тимчасово

окупованих територіях – 10 %, дії російських загарбників та колаборантів; візити іноземних високопосадовців до України – по 8 %, реакція вітчизняних впливових діячів та організацій; обстріли території України російською армією; діяльність української влади – по 7 % (див. діаграму 6).

Російське вторгнення в Україну найчастіше висвітлювалося: іспанською газетою «ABC» – 15,69 %, британськими «The Guardian» та «The Independent» – по 9,80 %, угорською «Portfolio» та польською «Rzeczpospolita» – по 5,88 %, іспанською «El Mundo» – 4,90 %, американською «New York Post», шведською «Aftonbladet», італійською «Avvenire» та словацькою «Nový čas» – по 3,92 % (див. діаграму 7).

Висвітлення соціально-культурного життя українського суспільства вийшло на перше місце в оглядах зарубіжних інтернет-медіа. Низка видань («The Guardian», «El Mundo», «Aftonbladet», «Japan Today» та ін.) присвятила свої статті українському фільму «20 днів у Маріуполі» режисера М. Чернова, який отримав «Оскар» у категорії «Найкращий документальний фільм». Наголошується, що це перший український фільм, який здобув «Оскар». Оглядачі відзначили той факт, що фільм розповідає про перші дні війни в Україні після російського вторгнення. Він заснований на роботі журналіста М. Чернова та його колег із міста Маріуполя, яке було обложено російськими військами та розбомблене вщент. Зарубіжні журналісти наголосили, що під час церемонії вручення «Оскару» М. Чернов закликав підтримати Україну. Своєю чергою «Japan Today» вмістила статтю про те, що скорочена версія міжнародної трансляції 96-ї церемонії вручення премії «Оскар» зазнала жорсткої критики в Україні через відсутність фрагменту з оголошенням нагороди за повнометражний документальний фільм, яку отримав фільм М. Чернова «20 днів у Маріуполі». Продовження теми трагедії Маріуполя наведено в репортажі іспанської «ABC». Йдеться про те, що через два роки після бомбардування росією Маріупольського драматичного театру, в якому перебувало до тисячі мешканців обложеного міста, кількість жертв досі невідома, і росія знищила всі докази різанини, але ті, хто вижив, продовжують свою боротьбу в пошуках справедливості. Так, сотні переселенців із Маріуполя зібралися біля театрів в українських містах, зокрема у Львові, щоб вшанувати пам'ять жертв бомбардування, яке стало символом невибіркового знищення міста під час російської облоги в перші місяці широкомасштабного вторгнення. Шведська «Aftonbladet» інформує про «Європейський фестиваль: Українська весна», який вже другий рік поспіль відбувається у Стокгольмі. 24 квітня відбудеться прем'єра фестивалю, який триватиме до 7 травня й обіцяє нові погляди на невід'ємне місце України в європейській культурній спадщині.

Прогнози та коментарі щодо ситуації на фронті посідають друге місце в тематиці висвітлення російського вторгнення в Україну. Німецький військовий експерт Р. Тіле, якого цитує «Focus», каже, що стратегічний девіз: «Озбройся і домовляйся» зараз діє як для України, так і для НАТО та ЄС. На його думку, у найближчі місяці увага України буде зосереджена на захисті. Компактні, глибоко ешелоновані лінії оборони, далекобійні артилерійські системи та боєприпаси, а також посилення особового складу будуть вирішальними для України в найближчі кілька місяців. Естонська «Postimees» наводить слова експерта зі стратегічної комунікації та члена Рійгікогу (Естонія 200) П. Талі, який стверджує, що на фронті в Україні зараз тактична ініціатива належить росіянам тому, що українські війська втомилися та не мають боєприпасів. На жаль, констатує експерт, союзники по НАТО не запустили свою снарядну промисловість через відсутність політичної волі. Литовські спецслужби, за версією видання «Verslo žinios», вважають, що росія не тільки витрачає величезні ресурси на війну з Україною, але й готується до тривалого протистояння з НАТО, у тому числі в регіоні Балтійського

моря, і поступово розширює необхідні військові можливості в напрямку Заходу. У звіті про оцінку загроз національної безпеки у 2023 році йдеться про те, що кремль розпочав масштабну реформу збройних сил, яка розширить військовий потенціал росії в регіоні Балтійського моря. За інформацією литовської розвідки, загальні темпи та масштаби впровадження реформи напряму залежатимуть від перебігу, тривалості та результатів бойових дій в Україні. За словами угорського аналітика з питань безпеки Й. Кріштіана, які подає «Nepszava», втрата Авдіївки не означає, що російські війська здатні окупувати більші території України. Незважаючи на те, що росіяни відвоювали цю стратегічно важливу територію, переконаний експерт, їхнє подальше просування коштувало б їм місяців смертоносних боїв, оскільки Україна впроваджує серйозні оборонні заходи для зміцнення оборонних ліній у тилу. Виснажені російські сили не змогли переслідувати українські формування, що відходили з Авдіївки, тому фактично не скористалися цією ситуацією.

Роль і місце України у світовій політиці за структурою висвітлених у березні 2024 року питань виглядає так: реакція світових політиків, діячів та організацій – 29 %, вплив російського вторгнення в Україну на світову політику й економіку – 27 %, збройна допомога Україні – 8 %, фінансова та економічна допомога Україні – 6 %, російська пропаганда та дезінформація за кордоном; мирні пропозиції та переговорний процес – по 4 %, засудження та розслідування злочинів російської федерації – 3 % (див. діаграму 8).

Найчастіше роль і місце України у світовій політиці упродовж аналізованого періоду висвітлювали: французькі видання – газета «Le Monde» (10,37 %) та журнал «L'Obs» (8,65 %), угорська «Nepszava» (6,34 %), британська «The Guardian» (5,48 %), угорська «Portfolio» (5,19 %), німецька «Frankfurter Allgemeine» (3,75 %), американська «New York Post» (3,46 %), польська «Rzeczpospolita» та латвійська «Diena» (по 3,17 %), іспанська «ABC» (2,88 %) (див. діаграму 9).

Реакція світових політиків, діячів та організацій на події в Україні традиційно привертає увагу зарубіжних інтернет-видань. Як інформує італійська «Avvenire», президент США Д. Байден та прем'єр-міністерка Італії Д. Мелоні під час зустрічі у Вашингтоні 1 березня обговорили питання допомоги Україні у боротьбі проти російської агресії. На початку зустрічі у Білому домі Д. Байден подякував Італії за «непохитну підтримку» України та лідерство в G7 цього року, наголосивши, що Італія та США стоять разом з Україною. На противагу цим запевненням, політичний репортер американської «New York Post» Р. Кінг звертає увагу, що Конгрес США вже кілька місяців перебуває в паралічі через те, як поповнити військову допомогу Україні. Сенатор від Флориди М. Рубіо, заступник голови сенатського комітету з розвідки, передбачив, що ні росія, ні Україна не зможуть претендувати на справжню перемогу наприкінці війни. М. Рубіо заявив, що найкращий шлях уперед – це максимально посилити позиції Києва перед потенційними переговорами щодо припинення війни. Тему підтримки України продовжує італійське видання «Libero Quotidiano», цитуючи прем'єр-міністерку Італії Д. Мелоні під час візиту до Торонто. За словами Д. Мелоні, використання російських активів було б способом відбудувати Україну за допомогою ресурсів тих, хто її знищив. Це було б правильно з філософської точки зору, але це пов'язано з труднощами. Хорошим рішенням, на думку прем'єр-міністерки Італії, є визнання ЄС використання відсотків, отриманих від основних фондів. Д. Деттмер, редактор колонки в «POLITICO Europe», вважає, що припущення президента Франції Е. Макрона про те, що НАТО, можливо, доведеться надіслати війська в Україну, було сприйняте нищівною критикою. Канцлер Німеччини О. Шольц прямо заявив: «Західні уряди погодилися, що на українській землі не буде жодних сухопутних військ, жодних

солдат з європейських держав або країн НАТО». За словами французьких офіційних осіб, коментарі Е. Макрона мали на меті активізувати західні держави й «надіслати росіянам сильний стратегічний сигнал: «Не робіть нічого поганого». Але, на думку Д. Деттмера, коментарі Е. Макрона зазнали вражаючої невдачі й досягли «абсолютно протилежного». На превелику радість кремля, вони викрили розкол і розбіжності на Заході, викликаючи паніку щодо війни в Україні. На шпальтах німецького видання «Focus» політолог Л. Чаррієр розмірковує про те, що загарбницька війна росії проти України та її наслідки ставлять питання про політичне лідерство в Європі, і головними героями є француз Е. Макрон та німець О. Шольц, але француз має перевагу. Політолог пояснює чіткість думки Е. Макрона – перемога росії означала б кінець європейської безпеки. Натомість відмова канцлера О. Шольца доставити Києву крилаті ракети «Taurus» і його нещодавні запевнення, що німецькі солдати сьогодні не будуть розміщені в Україні, ґрунтуються на логіці умиротворення, однак заяви президента Франції, які не виключають розгортання західних солдатів в Україні, свідчать про те, що Франція навчилася на своїх помилках і готова розглянути всі варіанти, стверджує політолог.

Вплив російського вторгнення в Україну на світову політику й економіку також активно обговорюється зарубіжними оглядачами. У редакційній статті французького журналу «L'Obs» наводяться реакції різних країн на переобрання путіна президентом росії. Зазначається, що союзники росії, зокрема Китай, Індія, Іран, Венесуела, Нікарагуа, Куба, Болівія та деякі африканські країни, привітали путіна з перемогою. Однак країни Західної Європи, зокрема Франція, розкритикували посилення репресій і відсутність вільних та чесних виборів у росії через переслідування опозиції й контроль медіа. Оглядач естонської «Postimees» Е. Баховскі пише, що пошуки нового генерального секретаря НАТО знову створили прірву між Східною та Західною Європою. З одного боку, зазначає автор, кандидатура багаторічного прем'єр-міністра Нідерландів М. Рютте не подобається країнам Балтії та Польщі, натомість Західна Європа боїться мати на чолі Альянсу людину, яка не церемониться з росією та розмовляє з москвою різкою мовою, як це робить прем'єр-міністр Естонії К. Каллас.

Нідерландська «De Telegraaf» пише про наміри ЄС продовжити добровільне скорочення споживання газу ще на рік. До кінця березня 2025 року ЄС хоче споживати на 15 % менше газу в порівнянні з довоєнним періодом в Україні. Латвійське видання «Diena» акцентує увагу на заяві міністра закордонних справ Латвії К. Каріньша під час відеоконференції зі своїми колегами з Болгарії, Греції, Естонії, Литви та Румунії про те, що з початку війни росії проти України безпечно судноплавство в Чорному та Балтійському морях опинилося під серйозною загрозою. За його словами, враховуючи, що загроза росії не зупиняється на кордонах України, а зачіпає весь євроатлантичний простір, взаємна координація країн НАТО є особливо важливою. Економічний оглядач польської «Rzeczpospolita» І. Трусевич пише, що українські компанії змушені справлятися не лише з російською агресією, а й із польською блокадою кордону. Через блокаду, яка триває вже чотири місяці, наголошує авторка, українці зазнають величезних збитків і втрачають замовлення. Середній збиток на підприємство перевищує 700 тис євро. Компенсувати це в країні, де йде війна, дуже важко. Тому цього року Україна відкриє нові пункти пропуску, переважно за межами кордонів Польщі.

Упродовж березня 2024 року більшість зарубіжних оглядачів у висвітленні української проблематики дотримувалася нейтральної тональності. Частка нейтральних повідомлень становила 84,56 %. Водночас частка позитивних повідомлень склала 12,75 %, а негативних – 2,68 % (див. діаграму 10).

Найчастіше зарубіжні інтернет-медіа з нейтральних позицій висвітлювали питання надання допомоги Україні, соціально-культурне життя українського суспільства, реакцію зарубіжних політиків і громадських діячів та організацій на події в Україні, діяльність української влади. Упродовж аналізованого періоду у нейтральних тонах місце і роль України у світовій політиці представлені в 310 статтях і повідомленнях. 28 статей і повідомлень вирізнялися позитивною тональністю, а 7 – негативною. Що стосується ситуації в Україні безпосередньо під час російського вторгнення, то тут теж істотно переважала нейтральна інформація (68 статей і повідомлень). 29 статей і повідомлень мали виражену позитивну тональність, а 5 – негативну (див. діаграму 11).

Упродовж березня 2024 року лише нейтральна тональність статей прослідковується в матеріалах інтернет-видань Канади («National Post», «Toronto Sun»). Переважна більшість нейтральних статей і повідомлень також була опублікована у виданнях Латвії («Diena», «Neatkarīgā Rīta Avīze»), Естонії («Postimees», «Eesti Päevaleht»), США («New York Post», «Time»), Литви («Lietuvos rytas», «Verslo žinios»).

Сенат парламенту Канади прийняв у третьому читанні законопроект С-57, яким імплементується модернізована Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою (CUFTA), підписана 22 вересня 2023 під час візиту Президента України В. Зеленського до Оттави. Міністр з просування експорту, міжнародної торгівлі та економічного розвитку Мері Нг, яку цитує «Toronto Sun», заявила, що оновлена угода потрібна для того, щоб допомогти Україні відновитися після війни. Старший кореспондент американського журналу «Time» В. Бергенгруен зазначає, що оскільки війна в Україні триває вже третій рік, керівники розвідки США під час засідання сенатського комітету з розвідки, присвяченого світовим загрозам, 11 березня 2024 року наголосили на важливості продовження військової підтримки з боку США. Директор ЦРУ В. Бернс попередив законодавців, що в українців закінчуються боєприпаси, а у США закінчується час, щоб допомогти їм. Директорка національної розвідки США А. Хейнс вважає, що якщо США відмовляються від підтримки України, це не лише посилить сумніви серед союзників та партнерів в Індо-Тихоокеанському регіоні, а й підігріє амбіції китайського керівництва. Канадське видання «National Post» наводить пояснення міністра національної оборони Б. Блера про те, чому Україні досі не передали обіцяний зенітний ракетний комплекс NASAMS для посилення протиповітряної оборони. Він, зокрема, заявив, що проблема закладена на державному рівні і США мають забезпечити фінансування, щоб завершити контракти. Б. Блер додав, що сторони розуміють важливість проекту і сильне відчуття терміновості є присутнім. Також міністр додав, що Україна звернулася до Канади з проханням передати надлишки ракет CRV-7, які планувалося утилізувати, і Канада працює над виконанням цього прохання, щоб якнайшвидше доставити всі ці ресурси в Україну. В іншій статті «National Post» письменниця та колишня міністерка кабінету міністрів Альберти Д. Кеннеді-Гланс в бесіді з колишнім прем'єр-міністром Альберти Е. Стельмахом обговорила питання евакуйованих українців. Повідомляється, що після вторгнення росії в Україну 250000 українців переїхали до Канади в рамках екстреної візової програми і ще 700000 українців мають аналогічні візи, термін дії яких спливає 31 березня. Е. Стельмах стурбований тим, що настане втома волонтерів і донорів, що створить ще більше соціальних проблем, якщо федеральний та провінційний уряди не оголосять про подальші програми підтримки українців. Латвійська «Neatkarīgā Rīta Avīze» пише про прибуття до Києва виконавчого віце-президента Європейської комісії і комісара з питань торгівлі В. Домбровскіса. Мета візиту – обговорити з урядом і парламентом України необхідну підтримку з боку ЄС. Повідомляється, що ЄС

здійснить першу виплату Україні в розмірі 4,5 млрд євро, а також будуть відкриті офіційні переговори про вступ. Планується, що Європарламент проголосує за пропозицію Європейської комісії підтримати Україну в торгівлі.

Позитивні оцінки щодо подій в Україні упродовж лютого 2024 року з'являлися переважно в інтернет-виданнях Бельгії («The Brussels Times», «POLITICO»), Великої Британії («The Guardian», «The Independent»), Японії («Japan Today», «The Asahi Shimbun»), Італії («Avvenire», «Libero Quotidiano»).

Бельгійське видання «The Brussels Times» розкриває плани Високого представника Європейського Союзу з питань закордонних справ Ж. Борреля скористатися доходами, отриманими від російських активів, заморожених в ЄС після вторгнення в Україну, для фінансування закупівлі зброї для України. За словами політика, дохід з майже 200 мільярдів євро російських коштів, заблокованих в ЄС, а це близько 3 мільярдів євро на рік, може бути використаний, і 90 % цих коштів повинні бути передані до Європейського фонду миру, що фінансує закупівлю зброї для України. В іншій статті видання М. Апельблат, журналіст-фрілансер і колишній чиновник в Європейській комісії, аналізує перший день засідання Європейської Ради. Лідери ЄС заявили, що вони дедалі стійкіші у своїй підтримці України і що Росія не повинна перемогти. Зазначається, що оскільки Україна здійснює своє невід'ємне право на самооборону, їй терміново потрібні системи ППО, боєприпаси та ракети. Л. Селігман, відома журналістка, яка висвітлює роботу Пентагону для бельгійського «POLITICO», та А. Ворд, репортер «POLITICO» з питань національної безпеки, спираючись на заяви двох анонімних американських чиновників, пишуть, що США планують відправити в Україну ряд додаткових армійських тактичних ракетних систем у рамках нового пакету військової допомоги на 300 мільйонів доларів. Чеське видання «Aktuálně» повідомляє про визнання Палатою представників чеського парламенту нинішнього російського режиму найбільшою загрозою безпеці Чехії. Інтерес Чехії – це незалежна, демократична та вільна Україна, міцно закріплена в міжнародних структурах, – йдеться в резолюції нижньої палати чеського парламенту. Своєю чергою словацький «Denník N» інформує читачів про наміри власника чеської збройової компанії CSG (Czechoslovak Group) М. Стрнада, який також є надзвичайно сильним у словацькій оборонній промисловості, вкласти сотні мільйонів євро у виробництво боєприпасів в Україні. За його словами, CSG зараз веде переговори з державним холдингом «Українська оборонна промисловість» щодо створення спільного підприємства та шукає майданчики для виробництва артилерійських і танкових снарядів, а також важкої техніки. Автори статті в японському виданні «Japan Today» наголошують, що вторгнення росії в Україну стало останнім цвяхом у труну післявоєнного пацифізму Японії. У річницю вторгнення прем'єр-міністр Японії Ф. Кісіда попередив: «Сьогодні Україна, а завтра може бути Східна Азія», маючи на увазі, що наступним може бути Тайвань. Він пообіцяв збільшити військові витрати, а також скасувати обмеження на експорт зброї, що залишилися, зміцнюючи відносини Японії з НАТО. Японське видання «The Asahi Shimbun» розповідає про те, як російське вторгнення ускладнило тренування спортсменів в Україні. Особливо це стосується параспортсменів, яким було важко забронювати місця для тренувань і дістатися до них навіть у мирний час. Із 24 лютого по 5 березня українські паратріатлоністи тренувалися з членами збірної Японії в таборі в Мотобу на острові Окінава в рамках підготовки до Паралімпійських ігор у Парижі 2024 року. Зазначається, що японське агентство JSA розпочало програму, мета якої полягає в тому, щоб розширити підтримку закордонних спортсменів, які не мають доступу до належного середовища для тренувань через конфлікт або війну. Програма покриває витрати на проїзд, проживання та інші витрати спортсменів на тренування в

Японії. Головний міжнародний кореспондент британської «The Independent» Б. Трю приєдналася до акції протесту членів сімей українських військовополонених у центрі Києва. Б. Трю зазначає, що родини українських полонених із нетерпінням чекають будь-яких новин про своїх близьких. Проте число, місцезнаходження та благополуччя цих солдатів невідомі, оскільки правозахисним групам та представникам організацій здебільшого закрито до них доступ. Журналіст нагадує, що Третя Женевська конвенція надає Міжнародному Комітету Червоного Хреста право перевіряти військовополонених з обох сторін, де б вони не знаходилися, а також збирати та компілювати інформацію про їхню долю.

Негативна тональність інформаційних повідомлень про Україну прослідковувалася передусім в інтернет-виданнях Польщі («Rzeczpospolita», «Do Rzeczy»), Чехії («Aktuálně»), Швеції («Aftonbladet», «Svenska Dagbladet»).

На шпальтах польського видання «Do Rzeczy» предметом обговорення стала заява президента Франції Е. Макрона про можливе введення французьких військ в Україну. Наводиться коментар журналісту Б. Радзевському польського генерала у відставці Л. Коморницького на каналі «Nowa Konfederacja». Журналіст та генерал погодилися, що польські війська не готові до війни з росією, а навіть якби вони були боєздатні, говорити про сценарій вступу у реальну війну з росією, ядерною державою, яка має одну з найбільших звичайних армій у світі, за словами співрозмовників, безглуздо. Якби поляки зібрали якийсь потенціал і направили його в Україну, польська армія туди б зайшла й застрягла, вважає Л. Коморницький. Журналіст польської «Rzeczpospolita» Я. Мікульський наводить слова колишнього командувача Сухопутних військ Польщі генерала В. Скшипчака, який вважає, що українців може спіткати катастрофа, яку вони «самі собі готують, і не варто звинувачувати в цьому Захід». Генерал стверджує, що з осені українське командування нарікає на малий приплив підкріплень і великі людські нестачі у фронтових підрозділах. За словами В. Скшипчака, в окопах воюють чоловіки віком за 40, а у деяких частинах наявна лише п'ята частина солдатів, особливо не вистачає спеціалістів. В. Скшипчак стверджує, що українці не купували боєприпасів із серпня 2023 року, а з травня 2023 року в Україні не було мобілізації, тобто нових солдатів. Чеське видання «Aktuálně» інформує про розслідування Німеччиною витоків інформації про дії високопоставлених військовослужбовців її військово-повітряних сил. Аудіозапис приблизно 30-хвилинного інтерв'ю опублікував головний редактор російського телебачення. Офіцери обговорювали, як Україна теоретично могла би розгорнути німецькі ракети. Пізніше Міноборони Німеччини підтвердило, що розмова військових була перехоплена. Журналістки польської «Rzeczpospolita» І. Кацпржак та Г. Завадка пишуть про те, що вже 86 компаній підозрюються у торгівлі технічним зерном з України, проте інформацію про те, хто його імпортував до Польщі, міністр сільського господарства досі не опублікував. За інформацією журналісток, «афера стосувалася масового неконтрольованого імпорту зерна та ріпаку з України в 2022 – 2023 роках, коли ЄС скасував мита на сільськогосподарську продукцію з цієї країни внаслідок початку війни». І. Кацпржак та Г. Завадка переконані, що українське технічне зерно нібито потрапляло до Польщі у величезних кількостях, практично не підлягаючи прикордонному контролю, і продавалося як корм для тварин або для виробництва борошна. За їхньою інформацією, за 16 місяців 541 польська компанія імпортувала з України загалом 4,3 млн тонн зернових та олійних рослин. Масштаби імпорту з України І. Кацпржак та Г. Завадка називають «нищівними для польського сільського господарства».

Отже, зарубіжні інтернет-медіа із певною долею занепокоєння коментують зменшення постачання військової допомоги Україні. Оглядачі й експерти роблять припущення, що без західної допомоги наша держава може втратити ще частину територій, які досі вдавалося успішно обороняти, і росіяни розраховують на такий сценарій. Значного резонансу набула заява президента Франції Е. Макрона про можливість введення західних військ в Україну. Проте така ініціатива, за інформацією багатьох медіа, не отримала значної підтримки серед європейських політиків. З огляду на це європейські лідери шукають нові можливості, щоб продемонструвати єдність і забезпечити підтримку України, зокрема посилити протиповітряну оборону нашої держави. Як і раніше, критичні повідомлення у зарубіжних медіа переважно стосуються тематики українського сільськогосподарського експорту до країн Європи, який нашою країною набуває на рішучі протести європейських фермерів, передусім у Польщі.